

Mikołaj Brenk

ORCID: 0000-0001-6576-7163

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Konrad Nowak-Kluczyński

ORCID: 0000-0002-7814-1650

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Historia wychowania jako pasja i tożsamość naukowa Profesora Wiesława Jamrożka (1954–2021) – w siedemdziesiątą rocznicę urodzin

Abstract

Mikołaj Brenk, Konrad Nowak-Kluczyński, *Historia wychowania jako pasja i tożsamość naukowa Profesora Wiesława Jamrożka (1954–2021) – w siedemdziesiątą rocznicę urodzin* [History of education as a passion and scientific identity of Professor Wiesław Jamrozek (1954–2021) – on the seventieth anniversary of his birth]. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja* nr 1(25) 2024, Poznań 2024, pp. 235–246, Adam Mickiewicz University Press. ISSN (Online) 2719-2717, ISSN (Print) 2300-0422. <https://doi.org/10.14746/kse.2024.25.1.14>

The article presents the figure of an outstanding historian of education who died prematurely on April 2, 2021, head of the Department of History of Education at the Faculty of Educational Studies at Adam Mickiewicz University in Poznań – Professor Wiesław Jamrozek. His interests and research, which were his passion and shaped his scientific identity, centered around the history of educational thought and practice, primarily in the 19th and 20th centuries. They concerned such issues as: theory and methodology of the history of education; creators of the Polish history of education; ideology and educational activity of Polish political and social movements in the 19th and 20th centuries; education of women in the nineteenth and twentieth centuries; Polish pedagogical thought of the nineteenth and twentieth centuries; civic education in Poland in the 19th and 20th centuries; school reforms in Poland (from the 18th to the end of the 20th century); upbringing in the Polish family of the nineteenth and twentieth centuries; history of adult education in Poland in the 19th and 20th centuries; birth and development of social work in Poland.

Keywords

Wiesław Jamrozek; educational historians; Poznań

W tym roku jubileusz 70 urodzin obchodziłby Profesor Wiesław Jamrożek, pedagog i historyk wychowania, od młodości związany z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie studiował, a następnie rozwijał swoją działalność naukową, organizacyjną i dydaktyczną. Owa działalność, będąca wyrazem pasji popularyzowania historii wychowania, była znacząca w kontekście budowania tożsamości naukowej Wiesława Jamrożka. Pasja rozumiana jako ustawiczne pragnienie zdobywania nowej wiedzy stanowi wszak jedną z głównych motywacji do uprawiania nauki i często jest źródłem kreatywności (Melosik, 2019, s. 14).

Wiesław Mirosław Jamrożek urodził się 24 sierpnia 1954 roku w Żarach, które wówczas należały do województwa zielonogórskiego. Jego ojciec, Mirosław, był podoficerem wojskowym, a matka, Maria Sękowska, przez wiele lat pracowała w Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa – Książka – Ruch”. W rodzinnym mieście Wiesław ukończył szkołę podstawową, a następnie w 1973 roku zdał maturę w Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Prusa. W tym samym roku rozpoczął studia pedagogiczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie łączył obowiązki studenta z życiem osobistym. W grudniu 1975 roku, będąc na trzecim roku studiów, ożenił się z Bożeną Suprynowicz, absolwentką Instytutu Psychologii UAM, z którą później współpracował w Łużyckiej Szkole Wyższej w Żarach. Był ojcem dwóch córek: Katarzyny Sadowskiej, naukowczyni na UAM, oraz Aleksandry Sokalskiej, pedagożki i terapeutki. Jako dziadek sześciorga wnuków z entuzjazmem angażował się w ich codzienne życie, odwożąc je do szkół, bawiąc się z nimi na placach zabaw i wspólnie oglądając mecze.

Studia na kierunku pedagogika na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rozpoczęte w 1973 roku, zapoczątkowały akademicką działalność Wiesława Jamrożka w dziedzinie pedagogiki. Został na nie przyjęty bez egzaminu wstępnego, dzięki wyróżniającym wynikom w szkole średniej. Na trzecim roku studiów objęty został indywidualnym tokiem nauki pod kierunkiem Stanisława Michalskiego, kierownika Zakładu Historii i Organizacji Szkolnictwa. Program studiów poszerzył o nauki historyczne i metodologię badań społeczno-historycznych w Instytucie Historii UAM pod opieką Jerzego Topolskiego. W 1977 roku, po ukończeniu studiów magisterskich z wyróżnieniem, rozpoczął pracę w Zakładzie Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa jako asystent stażysta. Zakład ten, kierowany przez Stanisława Michalskiego, zajmował się badaniem dziejów oświaty i wychowania w XIX i XX wieku. W 1978 roku Wiesław Jamrożek przerwał pracę naukową z powodu odbywania służby wojskowej w Szkole Oficerów Rezerwy w Łodzi, którą zakończył promocją na stopień podporucznika. Po powrocie do pracy w 1979 roku skupił się na badaniach dotyczących idei edukacyjnych ruchu ludowego w latach 1895–1939. W 1986 roku obronił rozprawę doktorską na podstawie dysertacji *Idee edukacyjne*

ruchu ludowego II Rzeczypospolitej, uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii wychowania. Przedmiotem analizy w pracy doktorskiej były idee edukacyjne ruchu ludowego w Polsce międzywojennej. Wyeksponowane w niej zostały poglądy działaczy oświatowych i teoretyków związanych z ruchem ludowym, dla których edukacja odgrywała kluczową rolę w procesie społeczno-kulturowego wyzwolenia wsi. Główna treść opracowania została ujęta w kontekście różnych wymiarów szeroko pojmowanej edukacji. Poruszane zagadnienia obejmowały: podejście ruchu ludowego do szkolnictwa powszechnego i systemu edukacji szkolnej; edukację na poziomie ponadpodstawowym, zarówno ogólnokształcącym, jak i zawodowym; poglądy ludowców na temat oświaty pozaszkolnej, w tym edukacji rolniczej i samokształcenia; a także stosunek ruchu ludowego do kwestii związanych z pracą opiekuńczo-wychowawczą, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Zwrócono również uwagę, że promowane przez ruch ludowy idee edukacyjne były w dużym stopniu zgodne z postępowymi nurtami pedagogiki (Zawiadomienie..., 1986).

Po uzyskaniu stopnia doktora został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Historii Wychowania UAM. W latach 90. odbył staż naukowy na Uniwersytecie im. Iwana Franki we Lwowie, co wzbogaciło jego doświadczenie naukowe. W 1995 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego za rozprawę *Idee edukacyjne polskiej socjalnej demokracji w Galicji do 1918 roku*. Od 1999 roku pełnił funkcję profesora nadzwyczajnego na UAM, a w 2001 roku został kierownikiem Zakładu Historii Wychowania. Przez kolejne dwie dekady kierował pracami Zakładu, kontynuując tradycje poprzedników, takich jak Stanisław Michalski i Jan Hellwig. Jego działalność koncentrowała się na badaniu dziejów oświaty, w tym szkolnictwa rolniczego oraz zawodowego ruchu nauczycielskiego. Wiesław Jamrozek przywiązywał dużą wagę do metodologii historii wychowania, uwzględniając jej miejsce w systemie nauk społecznych. Był również aktywny dydaktycznie, prowadząc wykłady, ćwiczenia i seminaria na różnych poziomach studiów. Angażował się w popularyzację wiedzy, współpracując z placówkami naukowymi i społecznymi. Przez lata jego współpracownikami w pracy zakładowej byli m.in. Dorota Żołądz-Strzelczyk, Ewa Kijas, Krzysztof Kabziński, Łucja Kabzińska, Piotr Grzelak, Katarzyna Majewicz, Waldemar Bojarski, Justyna Gulczyńska, Edyta Głowacka-Sobiech, Agnieszka Gromkowska-Melosik, Katarzyna Kabacińska-Łuczak, Krzysztof Ratajczak, Mikołaj Brenk, Michał Nowicki, Konrad Nowak-Kluczyński, Anna Wojewoda. Z jednostką kierowaną przez historyków wychowania związana była również grupa pracowników skupiona później w Zakładzie Pedagogiki Porównawczej, zrzeszająca następujących pracowników: Eugenię Potulicką, Zbyszko Melosika, Aleksandrę Boroń i Hannę Bursztę. Wiesław Jamrozek podkreślał znaczenie tradycji zakładowych oraz rolę swoich poprzedników, których portrety zdobiły jego gabinet, przypominając o tradycjach Zakładu Historii Wychowania.

Fot. 1

Wiesław Jamrożek z promotorem pracy doktorskiej prof. Stanisławem Michalskim

Źródło: Archiwum prywatne Konrada Nowaka-Kluczyńskiego.

Wiesław Jamrożek odegrał istotną rolę w organizacji konferencji i sympozjów naukowych z zakresu dziejów edukacji, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Był inicjatorem lub współorganizatorem dziewięciu konferencji naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Oprócz organizowania uczestniczył w licznych konferencjach naukowych w Polsce i za granicą. Najbardziej intensywny okres jego działalności w tym zakresie przypada na lata 2006–2012. W tym czasie brał udział w 40 różnych wydarzeniach naukowych, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Wśród tych przedsięwzięć znalazło się osiem międzynarodowych konferencji zorganizowanych poza Polską (Wniosek..., 2014). Jego zaangażowanie znacząco wpłynęło na rozwój współpracy naukowej w dziedzinie historii wychowania. Dzięki swojej działalności promował badania

nad edukacją i jej historią w szerszym, międzynarodowym kontekście. Jego praca organizacyjna i uczestnictwo w konferencjach przyczyniły się do popularyzacji współczesnych badań historyczno-pedagogicznych.

W podejściu dydaktycznym, również na prowadzonych seminariach (licencjackich, magisterskich, doktorskich), z pasją i wytrwałością akcentował elastyczne i nowoczesne podejście do historii wychowania, zwłaszcza że większość prac dotyczyła dziejów XX wieku. Wśród elementów wspierających proces badawczy odnoszący się do szeroko rozumianych dziejów kultury i edukacji wskazywał na potrzebę korzystania z różnorodnych źródeł, dążenie do interdyscyplinarności przygotowywanej pracy, uwzględnienie nowych technologii, krytyczne podejście do źródeł. W jednej z prac pisał:

Owa swoistość badań historyczno-pedagogicznych nad dziejami najnowszymi wpływa rzecz jasna również i na kształt prac obejmujących poznanie, krytykę i interpretację materiału źródłowego. Prace te zapoczątkowują w istocie postępowanie badawcze historyka wychowania i stanowią jego podstawę. Sam materiał źródłowy wpływa także na tę swoistość najnowszej historii wychowania. Jeśli zgodzimy się z twierdzeniem, że do badań dotyczących epok wcześniejszych z reguły brakuje źródeł, to jednocześnie musimy przyznać, że w odniesieniu do dziejów najnowszych mamy zwykle do czynienia z ich nadmiarem. Można zatem korzystać z licznych źródeł archiwalnych, źródeł znajdujących się w wielu zasobach bibliotecznych, źródeł rękopiśmiennych albo drukowanych, fotograficznych, fonograficznych, filmowych, wreszcie najnowszych źródeł multimedialnych (wraz ze źródłami uzyskiwanymi za pośrednictwem Internetu). Historyk wychowania zajmujący się dziejami najnowszymi ma ponadto możliwość rozszerzania bazy źródłowej za pośrednictwem badań sondażowych, charakterystycznych dla postępowania badawczego na gruncie współczesnych nauk społecznych (przede wszystkim socjologii, również i pedagogiki). Mówiąc o bogactwie źródeł w badaniach nad dziejami najnowszymi wychowania należy zauważyć występujący już od pewnego czasu – na skutek rozwoju techniki i nowych technologii informacyjnych – zanik tradycyjnych form przekazu informacji, tradycyjnego notowania na piśmie, w konsekwencji zanik tworzenia niektórych kategorii źródeł pisanych. Coraz częstsza komunikacja za pośrednictwem telefonu, faksu, Internetu z reguły nie pozostawia po sobie trwałego śladu (Jamrożek, 2003b, s. 164).

Przełożeniem tego podejścia badawczego do historii wychowania na praktykę była chęć popularyzacji wiedzy w tym zakresie. Od 2008 roku wraz z pracownikami kierowanego przez siebie zakładu zapraszał historyków wychowania z całej Polski na coroczne ogólnopolskie seminaria naukowe¹. Był inicjatorem i organi-

¹ Na spotkaniach tych poruszano następujące zagadnienia: „Badania regionalne w polskiej historii wychowania” (24–25 czerwca 2008 roku), „Interdyscyplinarność badań we współczesnej historii edukacji” (3–4 czerwca 2009 roku), „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” (28–29 czerwca 2010 roku), „Ikonoografia w badaniach historyczno-pedagogicznych” (28–29 czerwca 2011

zатorem tych regularnych spotkań badaczy dziejów edukacji, które odbywały się w ramach Seminarium Naukowego „Warsztat badawczy współczesnego historyka wychowania” w Domu Pracy Twórczej i Wypoczynku UAM w Obrzycku. Zwracał uwagę na unikalny charakter tych dorocznych wydarzeń, które stanowiły wyjątkową przestrzeń dla wymiany doświadczeń i pomysłów naukowych. Uważał, że spotkania te dają możliwość doskonalenia metodologii badań historycznych w edukacji, jednocześnie wspierając integrację środowiska badaczy z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Szczególną wagę przywiązywał do współpracy z młodym pokoleniem badaczy, oferując im wsparcie i dzieląc się swoją wiedzą. Tradycja tych seminariów jest kontynuowana do dziś, a od 2020 roku spotkania te są prowadzone przez jego współpracowników i noszą imię Profesora Wiesława Jamrożka.

Fot. 2

Prof. Wiesław Jamrożek z prof. Krzysztofem Jakubiakiem podczas obrad Seminarium Naukowego w Obrzycku w 2010 roku

Źródło: Archiwum prywatne Mikołaja Brenka.

roku), „Egodokumenty w badaniach historyczno-pedagogicznych” (19–20 czerwca 2012 roku), „Tradycje pedagogiczne we współczesnej historiografii” (26–27 czerwca 2013 roku), „Czasopiśmiennictwo w badaniach historyczno-pedagogicznych” (4–5 czerwca 2014 roku), „Problemy edycji źródeł historycznych (17–18 czerwca 2015 roku), „Źródła materialne w badaniach historyczno-pedagogicznych” (15–16 czerwca 2016 roku), „Gromadzenie i ochrona źródeł szkolnych” (27–28 czerwca 2017 roku), „Dzieje edukacji w czasopiśmiennictwie pedagogicznym” (27–28 czerwca 2018 roku), „Dźwięki i «ruchome obrazy» w badaniach historyczno-pedagogicznych” (26–27 czerwca 2019 roku).

W swoich wypowiedziach i publikacjach Wiesław Jamrozek regularnie podkreślał znaczenie historii wychowania w procesie kształcenia pedagogów. Ubolewał, że z upływem lat zajęcia z historii wychowania są coraz częściej marginalizowane w programach studiów pedagogicznych na uczelniach wyższych, a kształcenie nauczycieli nie uwzględnia odpowiedniego miejsca dla tej dziedziny, przez co jej nauczanie jest pomijane lub traktowane pobieżnie (Brenk i Nowak-Kluczyński, 2021, s. 124). Wskazywał, że dla wielu pedagogów współczesne doświadczenia, koncepcje i teorie są w pełni dziełem naszych czasów, a ich geneza i rozwój nie mają związku z wydarzeniami czy myślą z przeszłości. Zdaniem Profesora, aby zrozumieć te idee, nie jest konieczne odwoływanie się do historii. Ponadto uważał, że przy doborze treści z historii wychowania należy dążyć do poszerzenia zakresu tematyki o treści dotyczące dziejów edukacji w różnych zbiorowościach i środowiskach społecznych, przede wszystkim o zagadnienia z zakresu dziejów wychowania nieinstytucjonalnego, o wychowanie i rozwój człowieka na różnych etapach jego egzystencji. Treści kształcenia trzeba poszerzyć o dzieje opieki, resocjalizacji, oświaty dorosłych czy edukacji zdrowia. Poprawy nauczania historii wychowania w szkołach wyższych Wiesław Jamrozek upatrywał m.in. w postawach nauczycieli akademickich wobec tej dyscypliny, a także w naukowej sile przebicia samych historyków wychowania (Jamrozek, 2007, s. 172–174).

Ponadto wskazywał na konieczność nadania akademickiego prestiżu historii wychowania w procesie kształcenia studentów. W jednym z artykułów, który opublikował wspólnie z Krzysztofem Jakubiakiem, zostało podkreślone, że:

również przy doborze źródeł do studiowania dziejów edukacji chodziłoby o szersze uwzględnienie zarówno w płaszczyźnie teoretycznej, jak i praktycznej innych, poza typowymi instytucjami edukacyjnymi, czynników ważnych w szeroko rozumianym wychowaniu (np. rodziny, różnych środowisk społecznych, kościołów, podróży). Pod tym względem wydawnictwa źródłowe powinny korespondować z treścią podręczników. Antologie i wydawnictwa źródłowe tego rodzaju winny zarazem w większej mierze ukazywać źródła historyczne najbardziej typowe dla poszczególnych epok. O miejscu historii wychowania w kształceniu pedagogicznym decyduje wiele czynników, nie tylko postawa wobec tej dyscypliny współczesnych pedagogów (Jakubiak i Jamrozek, 2010, s. 80–81).

Regularnym obszarem aktywności Wiesława Jamrożka od 1994 roku była praca redaktorska nad *Biuletynem Historii Wychowania*, którą w ostatnich latach realizował wspólnie z sekretarzem czasopisma Krzysztofem Ratajczakiem (Ratajczak, 2024, s. 169–182). *Biuletyn Historii Wychowania* to jedno z trzech czasopism poświęconych historii wychowania w Polsce, obok *Przeglądu Historyczno-Oświatowego* i *Rozpraw z Dziejów Oświaty*. Jest to jedyne polskie cza-

pismo, które co roku publikuje aktualną bibliografię swojej dyscypliny naukowej, stanowiąc ważne źródło wiedzy dla badaczy. Inicjatywa utworzenia tego periodyku wyszła od pracowników Zakładu: Doroty Żołądź-Strzelczyk oraz Wiesława Jamrożka, a pierwszy numer ukazał się w 1994 roku i zapoczątkował nowy etap w popularyzacji badań nad historią wychowania w Polsce. Na wstępie inauguracyjnego numeru inicjatorzy przedstawili misję i cele czasopisma. Podkreślili, że ma ono na celu publikowanie artykułów i rozpraw prezentujących wyniki najnowszych badań w obszarze historii edukacji, a także refleksji dotyczących metodologii i teorii tej dyscypliny. Na jego łamach przypominane będą także wydarzenia i fakty z przeszłości edukacji, które odegrały istotną rolę w dziejach, oraz przedstawiane ośrodki badawcze zajmujące się historią oświaty i myśli pedagogicznej w celu popularyzacji ich osiągnięć. Czasopismo miało i ma za zadanie informować o bieżących inicjatywach naukowych i wydawniczych związanych z tą dziedziną oraz o działaniach zmierzających do integracji środowiska historyków wychowania na poziomie krajowym i międzynarodowym (*Od redakcji*, 1994, s. 1).

Od 2002 roku *Biuletyn Historii Wychowania* pełni funkcję oficjalnego organu Towarzystwa Historii Edukacji – powołanego do życia w 2000 roku (Jamrozek, 2003a, s. 403). Ukazuje się także wersja *Biuletynu* w języku angielskim – *Bulletin of the History of Education*. Autorkami i autorami zamieszczanych tam artykułów są przede wszystkim pracownicy naukowci oraz doktoranci reprezentujący czołowe ośrodki akademickie w Polsce, a także uczeni zagraniczni. Wśród autorów są historycy, historycy wychowania, ale także przedstawiciele innych nauk humanistycznych i społecznych. Tematyka publikowanych artykułów jest bardzo szeroka, zarówno w sensie chronologicznym – od starożytności po czasy współczesne, geograficznym – cywilizacje starożytnego Egiptu, Bliskiego Wschodu, Europa, Polska, jak i w zakresie poruszanej problematyki i ujęć (metodologicznych, źródłowych, historiograficznych, statystycznych). Dominują opracowania dotyczące dziejów wychowania i szkolnictwa, historii różnego rodzaju placówek edukacyjnych. Liczne teksty określić można jako opracowania o charakterze interdyscyplinarnym z pogranicza humanistyki oraz nauk społecznych. *Biuletyn* cieszy się renomą wykraczającą aktualnie poza granice kraju.

Wiesław Jamrozek brał aktywny udział w życiu organizacyjnym macierzystej uczelni – Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W latach 1993–1996 zasiadał w Senacie, a w latach 1996–1999 był członkiem Rady Bibliotecznej. Od roku 1993 do 2012 był członkiem w kolejnych kadencjach zwyczajnej Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych, a od 1995 roku (po uzyskaniu stopnia naukowego

doktora habilitowanego) uczestniczył w pracach Naukowej Rady Wydziału Studiów Edukacyjnych. Przejściowo, w 1998 roku, zastępował jednego z prodziekanów WSE, pełniąc obowiązki pełnomocnika Dziekana WSE ds. administracyjnych i finansowych. Kilkakrotnie był powołany w skład Wydziałowej Komisji Budżetowej oraz Wydziałowej Komisji Wydawniczej. Wielokrotnie przewodniczył Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (Wniosek..., 2014).

Wiesław Jamrozek był aktywnym członkiem wielu towarzystw i organizacji. Od 2005 roku wchodził w skład Zarządu, pełniąc najpierw funkcję wiceprezesa, a w latach 2008–2020 – prezesa Towarzystwa Historii Edukacji (Szybiak, 2002, s. 164–167), ogólnopolskiej organizacji historyków wychowania powstałej w 2000 roku, której celem jest „inspirowanie, organizowanie i popieranie badań nad dziejami edukacji oraz upowszechnianie ich wyników w społeczeństwie w celu podniesienia jego kultury historycznej i pedagogicznej” (Apanel i Dąbrowska, 2016, s. 288). Ponadto był członkiem Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego na kadencję 2021–2024. W 2011 roku został wybrany członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych przy Wydziale I Nauk Humanistycznych i Społecznych Polskiej Akademii Nauk, w tym w kadencji 2015–2019 członkiem Prezydium KNP PAN, członkiem jednego z najstarszych polskich towarzystw naukowych – założonego w 1857 roku Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od 28 maja 2008 roku), oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (uczestniczył aktywnie niemal we wszystkich zjazdach pedagogicznych organizowanych przez tę organizację od 1993 roku).

Wiesław Jamrozek był także członkiem rad redakcyjnych lub naukowych ośmiu polskich czasopism oraz jednego pisma zagranicznego. Jak wspomniano, był redaktorem naczelnym *Biuletynu Historii Wychowania*, ponadto funkcję tę pełnił w redakcji *Łużyckich Zeszytów Naukowych*. Był zastępcą redaktora naczelnego pisma *Dydaktyka Literatury i Konteksty*, członkiem redakcji periodyków naukowych, takich jak: *Przegląd Historyczno-Oświatowy*; *Ars Educandi*; *Rozprawy z Dziejów Oświaty*; *Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*; *Pedagogika. Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*. W styczniu 2013 roku został formalnie powołany w skład rady redakcyjnej *Acta Humanica* – pisma wydawanego przez słowacki Uniwersytet w Żilinie.

Za osiągnięcia na polu naukowym był wielokrotnie wyróżniany nagrodami rektorskimi oraz wydziałowymi UAM. Otrzymał w sumie siedem nagród Rektora UAM (I, II, III stopnia – indywidualne i zespołowe). W 2006 roku został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 2013 roku – Medalem Złotym za Długoletnią Służbę.

Fot. 3

Prof. Wiesław Jamrożek odbierający gratulacje z rąk Dziekan WSE UAM prof. Agnieszki Cybal-Michalskiej. Jubileusz pięćdziesięciolecia Zakładu Wychowania (25.09.2017)

Źródło: Archiwum WSE UAM.

W roku 2017 Zakład Historii Wychowania pod kierunkiem Wiesława Jamrożka obchodził jubileusz pięćdziesięciolecia istnienia. Wiesław Jamrożek w swym wystąpieniu przypomniał dzieje badań z zakresu historii wychowania w poznańskim ośrodku naukowym, a także genezę systematycznych badań w tej dziedzinie. W gratulacjach wskazywano na ważną rolę kontekstu historycznego w badaniach pedagogicznych oraz znaczący wkład, jaki w rozwój polskiej i światowej pedagogiki wnieśli pracownicy i współpracownicy Zakładu (Nowak-Kluczyński i Brenk, 2017, s. 98–100). W listach gratulacyjnych zwracano uwagę na fakt, iż „jednostka ta swoimi oryginalnymi badaniami i «siłą» personalną stała się najprzedniejszą w kraju” (List gratulacyjny UŁ, 2017), której „praca dydaktyczna, a zwłaszcza naukowa jest szeroko znana i doceniana w środowisku polskich historyków wychowania [...], a poznańska szkoła nowoczesnych badań metodologicznych i merytorycznych w historii wychowania [...] świadczy o znakomitej kondycji naukowej Zakładu” (List gratulacyjny APS w Warszawie, 2017).

Odejście profesora Wiesława Jamrożka w 2021 roku zakończyło ważny okres w działalności Zakładu Historii Wychowania, który pod jego kierunkiem stał się

wiodącym ośrodkiem badań nad historią myśli pedagogicznej w Polsce. Zespół naukowo-dydaktyczny regularnie osiągał kolejne cele naukowe, takie jak obronione doktoraty i pomyślnie ukończone przewody habilitacyjne. Sukcesy te przyczyniły się do systematycznego rozwoju działalności naukowej pracowników Zakładu. W efekcie jednostka ta stała się jednym z czołowych ośrodków w swojej dziedzinie (Nowak-Kluczyński, 2023, s. 399). Z początkiem roku akademickiego 2023/2024 w Zakładzie Historii Wychowania zatrudnionych było pięciu samodzielnych pracowników naukowych: prof. dr hab. Dorota Żołądz-Strzelczyk – kierowniczka; czterech doktorów habilitowanych, profesorów UAM: Justyna Gulczyńska, Edyta Głowacka-Sobiech, Katarzyna Kabacińska-Łuczak, Krzysztof Ratajczak; czterech doktorów: Mikołaj Brenk, Konrad Nowak-Kluczyński, Michał Nowicki, Anna Wojewoda; oraz dwie doktorantki: Paulina Dawid, Sarah Taylor-Jaskólska. W wyniku zmian strukturalnych 1 maja 2024 roku (Zarządzenie..., 2024) powołany został Zakład Historii Kultury i Edukacji, w którym zatrudnionych jest trzech samodzielnych pracowników naukowych: prof. dr hab. Dorota Żołądz-Strzelczyk, która w głosowaniu została jednomyślnie wybrana na kierowniczkę Zakładu, dwóch doktorów habilitowanych, profesorów UAM: Katarzyna Kabacińska-Łuczak, Krzysztof Ratajczak; czterech doktorów: Mikołaj Brenk, Konrad Nowak-Kluczyński, Michał Nowicki, Anna Wojewoda; oraz doktorantka Sarah Taylor-Jaskólska². Na początku roku akademickiego 2024/2025 do zakładu dołączyły prof. UAM dr hab. Katarzyna Sadowska i dr Marta Kędzia.

Zakład Historii Kultury i Edukacji WSE UAM w Poznaniu, nawiązując do bogatych tradycji naukowych i dydaktycznych Zakładu Historii Wychowania, dynamicznie rozwija działalność badawczą. Zainteresowania pracowników naukowych koncentrują się na szerokim spektrum zagadnień, obejmując między innymi historię edukacji i oświaty od średniowiecza do XX wieku, dzieje rodziny, dzieciństwa oraz kobiet. Badania dotyczą także roli nauczyciela w dawnych epokach, historii organizacji młodzieżowych, a także gier, zabaw i zabawek dziecięcych w perspektywie historycznej. Zakład prowadzi również prace nad dziejami pracy socjalnej i opieki społecznej, edukacją filozoficzną, oświatą polonijną, biografistyką historyczno-pedagogiczną, historią poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki, pedagogiką chrześcijańską oraz personalizmem pedagogicznym, a także nad niedyrektywną edukacją dziecka oraz orientacjami muzycznymi młodzieży.

² W strukturze Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM znalazło się także Laboratorium Historii Wychowania XIX i XX wieku, w którym swą działalność dydaktyczno-naukową kontynuują: Justyna Gulczyńska i Edyta Głowacka-Sobiech wraz z doktorantką Pauliną Dawid.

Bibliografia

- Apanel, D., Dąbrowska, J.E. (2016). Sprawozdanie z VI Walnego Zebrania Towarzystwa Historii Edukacji, Warszawa, 14 stycznia 2016 roku. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 59(3–4), 288–292.
- Brenk, M., Nowak-Kluczyński, K. (2021). Profesor Wiesław Jamrożek (1954–2021) – pedagog, historyk wychowania. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*, 64(3–4), 118–133.
- Jakubiak, K., Jamrożek, W. (2010). Historia wychowania jako przedmiot kształcenia pedagogicznego. Tradycje – teraźniejszość – przyszłość. W: K. Wróbel-Lipowa, M. Ausz (red.), *Szkolnictwo pijarskie w czasach minionych a współczesne problemy edukacji historycznej* (t. 1, s. 63–81). Wydawnictwo eSPe.
- Jamrożek, W. (2003a). Biuletyn Historii Wychowania. W: T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku* (t. 1, s. 403). Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Jamrożek, W. (2003b). Źródła w badaniach historyka wychowania dziejów najnowszych (wybrane problemy). W: W. Szulakiewicz (red.), *Źródła w badaniach naukowych historii edukacji* (s. 163–170). Wydawnictwo UMK.
- Jamrożek, W. (2007). Historia wychowania w kształceniu pedagogicznym (wybrane problemy). W: K. Bartnicka (red.), *Treści historyczne w nowej koncepcji studiów pedagogicznych* (s. 171–174). Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora.
- List gratulacyjny APS w Warszawie. (2017). List gratulacyjny z okazji Jubileuszu Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w imieniu pracowników Katedry Historii Wychowania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z dnia 25 września 2017 roku.
- List gratulacyjny UŁ. (2017). List gratulacyjny zespołu pracowników Katedry Historii Wychowania i Peдагоogii Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 25 września 2017 roku.
- Melosik, Z. (2019). *Pasja i tożsamość naukowca. O władzy i wolności umysłu*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Nowak-Kluczyński, K. (2023). Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim i na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1919–2023. W: A. Cybał-Michalska, A. Gromkowska-Melosik, K. Kuszak, M. Piorunek, W. Segiet (red.), *XXX lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: 1993–2023*. Wydanie jubileuszowe (s. 363–417). Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Nowak-Kluczyński, K., Brenk, M. (2017). Jubileusz 50-lecia Zakładu Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. *Łużyckie Zeszyty Naukowe*, 10–11, 98–100.
- Od redakcji. (1994). *Biuletyn Historii Wychowania*, (1), 1.
- Ratajczak, K. (2024). „Biuletyn Historii Wychowania” – historia i teraźniejszość (1995–2023). W: A. Meissner, R. Ślęczka (red.), *Historia wychowania u progu XXI wieku. Potrzeby badań naukowych i wyzwania edukacyjne* (s. 169–182). Wydawnictwo Naukowe UKEN.
- Szybiak, I. (2002). Towarzystwo Historii Edukacji. *Biuletyn Historii Wychowania*, (15/16), 164–167.
- Wniosek o nadanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk społecznych dr. hab. Wiesławowi Jamrożkowi, profesorowi nadzwyczajnemu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (maszynopis, b.p.). (2014).
- Zarządzenie nr 433/2023/2024 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 24 kwietnia 2024 roku w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Studiów Edukacyjnych. (2024).
- Zawiadomienie o nadaniu stopnia naukowego doktora. (1986). Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Akta doktoranta. Jamrożek Wiesław 1986/86, sygn. 825/308: Poznań 9 lipca 1986 (b.p.).